

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsed mõjud” (omaalgatuslik aramus)

(2012/C 143/05)

Raportöör: **Gabriele BISCHOFF**

14. juulil 2011 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse teemal:

„Majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsed mõjud” (omaalgatuslik aramus).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav tööhõive, sotsiaalküsimuste ja kodakondsuse sektsioon võttis arvamuse vastu 25. jaanuaril 2012.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 478. istungjärgul 22.–23. veebruaril 2012. aastal (22. veebruari istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 232, vastu hääletas 8, erapooletuks jäi 9.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa peab rääkima ühel häälel, tegutsema kiiremini ja väiksema viivitusega ning rakendama õigeid lahendusi selleks, et astuda vastu kõige raskemale finants-, majandus- ja usalduskriisi alates ELi loomisest.

1.2 Komitee väljendab heameelt selle üle, et valitsused soovivad parandada euroala sünnidefekte ning võtta Euroopa majanduse juhtimise loomiseks kasutusele uue ülesehituse elemente. Seda on vaja, kuna senised vahendid ja menetlused ei andnud soovitud tulemusi võlataseme ja makromajanduslike tasakaalustamatuste vähendamisel. Ent siiski peab Euroopa majanduspoliitilise juhtimise uus ülesehitus hoidma liikmesriikide ja nende vabalt valitud parlamentide demokraatlikke õigusi samamoodi nagu sotsiaalpartnerite autonoomiat ja kollektiivläbirääkimiste vabadust.

1.3 Juhtimine keskendub majanduspoliitikale, kuid mõjutab peamiselt sotsiaalsüsteeme, sundides liikmesriike rakendama teatavaid reforme, kasutades (pool)automaatsete sanktsioonidega ähvardamist. Komitee soovib arukat ja jätkusuutlikku eelarvekonsolideerimist, mis tagaks vajalikud sotsiaalsed investeeringud, et vältida sotsiaalset asümmeetriat.

1.4 Mõnel juba rakendatud või kavandatud kokkuhoiumeetmetest on negatiivne mõju nt inimestele ja ettevõtetele, kui vähendatakse haavatavatele rühmadele suunatud sotsiaalteenuseid või tööturumeetmeid ning kaotatakse vajalik sotsiaalne infrastruktuur nt lastehooldusteenuste või koolituse vallas. See avaldab negatiivset mõju teenuste juurdepääsetavusele ja kvaliteedile, halvendades tõsiselt haavatavate rühmade elukvaliteeti.

1.5 Komitee juhib tähelepanu strateegia „Euroopa 2020” ja Euroopa majanduspoliitilise juhtimise eesmärkide sisemisele vastuolulisusele. Euroopa poolaasta ja kuue seadusandliku ettepaneku paketi elluviimisega ei tohi õõnestada nt strateegias „Euroopa 2020” seatud vaesuse vähendamise eesmärki, seega tuleb iga meetme puhul kindlaks teha, et sellega ei suurendataks vaesust.

1.6 Komitee kinnitab, et majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsete tagajärgede hindamine on tungivald vajalik, ning nõuab seetõttu

- 1) sotsiaalse investeerimispakti sõlmimist;
- 2) kodanikuühiskonna esindusorganisatsioonide, eelkõige sotsiaalpartnerite (nende kohustuste ja ülesannete tõttu) õigeaegset ja ulatuslikku kaasatust kõigisse meetmetesse;
- 3) konvendi kokkukutsumist sotsiaalsele arengule suunatud kontseptsiooni väljatöötamiseks seoses eelseisvate aluslepingu muudatustega;
- 4) sotsiaalset kaitsemehhanismi võrdse sotsiaalse valitsemise (*social governance*) kaudu;
- 5) sotsiaalpartnerite kollektiivlepingute autonoomia kindlustamist ja edendamist;
- 6) uute sissetulekuallikate leidmist riigieelarvete konsolideerimiseks;
- 7) avaliku sektori vahendite kasutamise tõhustamist ja sihipärasemat suunamist ning maksudest kõrvalehoidmise vastu võitlemist.

2. Uus ülesehitus kriisiga toimetulekuks

2.1 Lissaboni lepinguga tugevdati Euroopa sotsiaalset mõõdet, seati eesmärgiks sotsiaalne turumajandus ning nähti ette õiguslikult siduvad sotsiaalsed põhiõigused ja sotsiaalsete tagajärgede kohustuslik hindamine kõigi ELi projektide ja algatuste osas. Komitee on juba ammu rõhutanud, et Euroopa sotsiaalne turumajandus peab ühendama konkurentsivõime sotsiaalse õiglusega. Majanduslik dünaamika ja sotsiaalne areng ei ole sealjuures vastandid, vaid haakuvad üksteisega (¹).

(¹) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aramus teemal „Sotsiaalmeetmete kava”, ELT C 182, 4.8.2009, lk 65.

2.2 Komitee on väljendanud heameelt selle üle, et Euroopa Liit on oma uue strateegiaga „Euroopa 2020” jõudnud kokkuleppele aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu loomiseks.

2.3 Euroopa Liit on praegu alates oma asutamisest raskeimas kriisis. Finantskriis on paljudes riikides arenenud sügavaks majandus-, võla- ja sotsiaalkriisiks. Peale selle on meil tegemist Euroopa Liidu institutsioonide tegevus- ja usalduskriisiga. Euroopa peab rääkima ühel häälel, tegutsema kiiremini ja väiksema viivitusega ning rakendama õigeid lahendusi.

2.3.1 Kokkuhoiuprogrammid ja päästeraamistikud on tähelepanu keskpunktis, vajalikud meetmed paremaks majanduspoliitiliseks juhtimiseks (*economic governance*) ja majanduskasvu suurendamiseks on killustatud ja läbipaistmatud, arutelu sügavama integratsiooni poolt- ja vastuargumentide üle jääb ära.

2.3.2 Üha enam väljendatakse muret, et usalduskriisist saab demokraatia kriis, eriti sanktsioonide kartuses. Komitee rõhutab, et otse valitud riikide parlamendid peavad kooskõlas oma volituste ja vastutusega saama eelarvete ja valitsuste koosseisude üle vabalt hääletada

2.3.3 Komitee on juba mitmes arvamuses rõhutanud, et kriisist on saanud Euroopa jaoks eriline proovikivi. Kokkuhoiupoliitika kutsub paljudes riikides esile sotsiaalseid rahutusi ja soodustab Euroopa-vastasust või natsionalistlikku viha.

2.4 ELi poliitika ja liikmesriikide valitsused reageerisid niinimetatud võlakriisile, mis tekkis viimastel aastatel muu hulgas finantsturgude ulatusliku dereguleerimise tulemusena, tõhustatud kokkuhoiuprogrammidega, üritades niiviisi finantsurget rahustada. Komitee on mitmel korral väljendanud heameelt selle üle, et Euroopa Komisjon on hoolimata paljudest vastuseisudest teinud ettepaneku kehtestada finantstehingute maks ja võtta kasutusele stabiilsusvõlakirjad⁽²⁾.

2.5 Samal ajal püüti parandada mõnda euroala sünniviga ning võtta Euroopa majanduse juhtimise loomiseks kasutusele uue ülesehituse elemente. Tulevikus peaks selle abil saavutatama majanduspoliitika parem kooskõlastatus, rangem eelarvepoliitika ja -kontroll ning konkurentsivõime suurenemine⁽³⁾. 2011. aasta sügisel kiitis Euroopa Parlament heaks viis määrust ja ühe direktiivi, milles käsitleti Euroopa majanduspoliitilise juhtimise reformi (nn *six-pack*).

⁽²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Finantstehingute maks”, ELT C 44, 11.2.2011, lk 81, ning arvamus teemal „Iga-aastane majanduskasvu analüüs”, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26.

⁽³⁾ Vt loetelu Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamuses „Iga-aastane majanduskasvu analüüs”, ELT C 132, 3.5.2011, lk 26.

2.5.1 Majanduspoliitilise juhtimise kuue meetme pakett põhineb kolmel alussambal.

— Olemasoleva stabiilsuse ja majanduskasvu paketi tugevdamine: ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus näeb ette täiendavad, palju rangemad reeglid riigieelarve defitsiidi ja riigivõla vähendamiseks, nõudes liikmesriikidelt järgmise 20 aasta jooksul praeguse võlataseme viimist Maastrichti lepingus ette nähtud 60 % ülempiirini, sõltumata majanduse konjunktuurist. Tegemist on majanduse protsüklilise ning võimaliku kahjuliku meetmega majanduskasvule ja tööhõivele.

— Ülemäärase tasakaalunihke menetluse kasutuselevõtt: tegemist on täiesti uue poliitilise lähenemisviisiga ELi tasandil. Selle eesmärk on tuvastada ja parandada makromajanduslikku tasakaalustamatust, mis võib ohustada ühisraha stabiilsust.

— Stabiilsuspakti ja ülemäärase tasakaalunihke menetluse jõustamine tööpoolest tuntavate sanktsioonide abil: ELi soovitud riiklike poliitikaotsuste tõhustamiseks on olnud olemas juba Maastrichti lepingu allkirjastamisest saadik. Täiesti uus on aga asjaolu, et nende soovitustega kaasneksid nüüd peaaegu „automaatsed” sanktsioonid euroala liikmesriikidele. Selleks võetakse kasutusele „vastupidine häälteenus”, mis on vähemasti küsitav, sest kujutab endast täiesti uut menetlust, mida seni ei ole aluslepingus käsitletud. Lihtsalt väljendatuna võetakse vastu komisjoni ettepanek kehtestada SKPst 0,1 või 0,2 % moodustav aastane trahv liikmesriikidele, kes ei järgi komisjoni soovitusi, välja arvatud juhul, kui rahandusministrite nõukogu hääletab selle kümne päeva jooksul kvalifitseeritud häälteenusena maha. See muudab sanktsioonid suurel määral „automaatseks”, sundides liikmesriike võtma reaalselt tõsiselt arvesse ELi tasandil tehtud poliitilisi soovitusi.

2.5.2 23. novembril 2011 lisas komisjon kuuest meetmest koosnevasse paketti kaks uut määrust: esimene käsitleb tõsise finantsstabiilsuse probleemidega võitlevate liikmesriikide paremat jälgimist, teine aga liikmesriikide eelarveprojektide jälgimist ja parandamist. Esimene laiendab, tugevdab ja süvendab riigispetsiifilisi poliitikasoovitusi riikidele, kelle suhtes kohaldatakse makromajanduslikku kohanemisprogrammi, mille mittejärgimine toob kaasa ELi struktuurifondidest ja sotsiaalfondist eraldatavate maksete peatamise. Teine suurendab komisjoni võimu riikide eelarvemenetluste järelevalves, nõudes liikmesriikidelt eelarvedefitsiidi kohta siduvate arväärtuste kehtestamist. Mõlemad määrused suurendaksid vastastikust survet ja tugevdaksid majanduse sisemist protsüklilist mõju selle hästi teadaolevate tagajärgedega.

2.5.3 Iga-aastane kuuekuuline ülevaatusperiood, mida nimetatakse Euroopa poolaastaks, on mõeldud selleks, et vältida liikmesriikide rahanduspoliitika vastuolulisi nõudmisi ja jälgida

strateegia „Euroopa 2020” eesmärkide jõustamist. Selle eesmärk on kindlustada ELi põhieesmärkide integreerimine riikide eelarveplaneerimisse õigel ajal ja enne riikide parlamentides toimuvat hääletust järgneva aasta kohta. Juhtimine keskendub majanduspoliitikale, kuid mõjutab peamiselt sotsiaalsüsteeme, sundides liikmesriike neid reformima, kasutades (pool)automaatsete sanktsioonidega ähvardamist.

3. Uute eeskirjade sotsiaalne mõju

3.1 Finants- ja majanduskriisi juba neljandal aastal halvenevad Euroopa majanduse ja tööhõive väljavaated veelgi. 23 miljonit inimest on töötud ning viimase tööpuuduse statistika⁽⁴⁾ kohaselt oli septembris 2011 töötuse määr ELi 27 liikmesriigis ja euroalas vastavalt 9,7 % ja 10,2 %, mis on rohkem kui 2010. aasta samal ajal. Noorte tööpuuduse tase on ajavahe- mikus 2008 kuni 2011 kasvanud 15,5 %-ilt 21,4 %-ile, samas kui mitteaktiivsuse määr on kasvanud 55,6 %-ilt 56,9 %-ile. Kreekas ja Hispaanias on peaaegu iga teine noor töötu⁽⁵⁾, moodustades üle 5 miljoni noore, kes ei tööta ega õpi. 2011. aasta keskpaigaks saavutatud 1,5 miljoni uue töökohta teke ei suutnud leevendada kriisi ajal toimunud ulatuslikku töökohtade vähenemist, kui kadus 6 miljonit töökohta. Tööhõive on kasvanud peamiselt ajutiste lepingute alusel ja osaaajaga töötamise suurenemise arvelt.

3.2 Seoses sellega on majandusprognosides kasvunumbreid oluliselt alandatud ning Euroopa Komisjon on oma hiljuti avaldatud sügisprognosis 2011.–2013. aasta kohta öelnud, et ELi majanduse taastumine on peatunud ning et töötuse kõrge taseme vähenemist ei ole ette näha⁽⁶⁾.

3.3 Ülemaailmne panganduskriis 2007.–2009. aastal on sujuvalt viinud praeguse suure võlakriisini, sest riigid on eraldanud arvestatavaid ressursse pankade päästmiseks ja riigigarantiideks eesmärgiga hoida rahandussüsteemi pinnal. Seetõttu on keskmine võlatase kasvanud 60 %-lt 80 %-le SKPst, mille tagajärjel on oluliselt vähenenud manööverdamisruum automaatsete stabilisaatorite ja muude majanduse tsüklilisuse vastu toimivate poliitikameetmete toimimiseks. See tähendab, et tööturg ja sotsiaalpoliitika kannavad tasakaalustuskooma põhiraskust. ELi eri poliitikaalgatusi iseloomustab ühise joonena palkade muutmine tasakaalustamise põhivahendiks nende alandamise ja deflatsiooni kaudu.

3.4 Komitee on seisukohal, et selliste arengute tagajärjed võivad olla ohtlikud nii majanduse põhialuste tervisele kui ka Euroopa sotsiaalsele struktuurile. Nagu sotsiaalpoliitika komisjon oma aruandes majanduskriisi sotsiaalse mõju kohta

rõhutas, avaldavad rakendatud või kavandatud kokkuhoiu-meetmed mõju sotsiaalsele kaasatusele, kaotades haavatavatele rühmadele, nt puudega inimestele suunatud teenused ja pakku- mised. Sellel on negatiivne mõju avalike teenuste juurdepääseta- vusele ja kvaliteedile, tuues kaasa negatiivseid tagajärgi inimeste ja ettevõtete jaoks⁽⁷⁾. Kõrged intressimäärad muudavad liikmes- riikide jaoks peaaegu võimatuks eelarvedefitsiidi ja võlataseme alandamise. Näiteks Kreekas on olnud alates 2011. aasta kevadest tegu riigielarve esmase ülejäägiga, kuid defitsiit kasvab endiselt seoses jätkusuutmatu intressimäära koormaga.

3.5 Kokkuhoiumeetmed, mis seavad ohtu just nimelt vaja- likud sotsiaalsed investeeringud, kiirendavad allakäiguspiraali veelgi. Uute kasvullikate puudumise olukorras põhjustab kulu- tuste vähendamine eelarvetulude negatiivset arengut, näiteks maksutulude vähenemist ja sotsiaalkulutuste suurenemist töötushüvitiste arvelt. Eelarvedefitsiidi risk laieneb veelgi, tuues kaasa võimalike hävitavate mõjude ohu finantsturgudel, mis jälgivad pingsalt suundumusi kõigis liikmesriikides.

3.5.1 Peale selle võivad kokkuhoiumeetmed, mis vähendavad lõppnõudlust ühes liikmesriigis, põhjustada ahelreaktsioone teistes riikides, tuues nii kaasa allapoole suunatud spiraali. See võib juhtuda piki kogu ühisturgu hõlmavat väärtusahelat või kaubanduse kaudu. Mitmes riigis samaaegselt rakendatavad kokkuhoiuprogrammid halvendavad majanduskasvu väljavaateid veelgi ning võivad valla päästa investeeringute ebakindluse nõia- ringi, mis hõlmab ka investeeringuid haridusse ja koolitusse, teadustegevusse ja innovatsiooni ning tööhõivesse ja tarbimisse.

3.6 ELi juhtimise meetmete ettevalmistamise ja läbiviimise osas tuleks komitee arvates täpselt kontrollida, kas ja kui suures ulatuses on negatiivsed majanduslikud arengud liikmesriikides ja piirkondades seotud ka turukõikumiste, majandusliku konsent- reerumise protsesside ja turu kuritarvitamisega kaubanduskont- sernide poolt. Selle vastu tuleks komitee arvates rakendada kõigil tasanditel tõhusaid, nt koordineeritud maksupoliitilisi vastumeetmeid ning kaasata need ka konsolideerimismeetme- tesse. VKEdel konkurentsivõimet tuleks sealjuures tugevdada samavõrra nagu ekspordile suunatud tööstuslikku tootmist. Sellega peaksid kaasnema vajalikud struktuurimeetmed majan- duskasvu tagamiseks ja töökohtade loomiseks.

3.7 Komitee väljendab kahetsust selle üle, et kõik sellega seotud majandusprotsessid põhinevad asümmeetril ja toovad kaasa struktuurse ebavõrdsuse: Euroopa Komisjoni voliniku Olli Rehni kirjast selgub, et komisjon on küll teadlik euroala tasakaalustamatusega seotud probleemidest, mille võib põhjus- tada suur maksebilansi puudujääk, ent et ta ei pea suuri

⁽⁴⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-31102011-BP/EN/3-31102011-BP-EN.PDF.

⁽⁵⁾ Ühine tööhõivearuanne 2011, COM(2011) 815 final, lk 2 ja 4.

⁽⁶⁾ <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/11/1331&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

⁽⁷⁾ Sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjoni ühine hinnang majan- duskriisi sotsiaalsele mõjule ja poliitilistele vastustele 2010, lk 9–10.

jooksevkonto ülejääke ühisraha ühtsuse jaoks probleemiks⁽⁸⁾. Konkurentsivõime tingimuste ümbermääratlemine osutab sellele, et probleemi põhjus on nendes, kes suurendavad võlakoormat maksebilansi puudujäägi finantseerimiseks, samas kui eelarve ülejäägiga riike julgustatakse seda tegema.

3.8 Makromajandusliku tasakaalustamatuse tuvastamisel määratleb komisjon näitajaid sellisel, et palga dünaamilisest arengust eri majandusharudes antakse kohe märku ja seda uuritakse, samas kui liikmesriigid, kes kasutavad palkade külmutamist, jäetakse tähelepanuta. Samuti soovitakse kasutusele võtta „suhtelise“ võrdlemise idee, mille kohaselt võrreldakse tööjõukulude arengut peamiste konkurentide omaga. Seda tüüpi võrdlus võib küll aidata tuvastada konkurentsivõime arenemist eri suundades, ent see ei tohi viia nii kaugele, et palgatõusu hinnataks automaatselt negatiivselt ning madalaid palku ja palgakokkuleppeid positiivselt. Selle asemel tuleks palkade ja töötasude tõstmisel võtta orientiiriks tootlikkuse ja inflatsiooni tõus.

3.9 Komitee väljendab muret eelkõige selle pärast, et liikmesriigid on kohustunud rakendama meetmeid ja järgima käitumisreegleid, mis jäävad väljapoole nende haardeulatust ja mõjutusvahendeid. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta sisaldab eelhoiatusmehhanismi, mille keskmes on näitajate tulemustabel (artikkel 3). Need näitajad kirjeldavad sisemise ja välimise makromajandusliku tasakaalustamatuse alam- ja ülempiire, mis toovad kaasa ülemäärase tasakaalustamatuse menetluse käivitumise. Nende näitajate hulgas on ka tööjõukulud, vaatamata sellele, et need on peamiselt sotsiaalpartnerite autonoomsete kollektiivläbirääkimiste, mitte valitsuse majanduspoliitika tulemus.

3.10 Komitee on seetõttu seisukohal, et sotsiaalpartnerid peaksid olema pidevalt kaasatud määruse rakendamisse nii kogu euroalal kui ka liikmesriikide tasandil. Komitee rõhutab, et mis tahes institutsionaliseerumise vormi sotsiaalpartnerite kaasatus rakendamisel ka ei võtaks, ei tohi kahtluse alla seada sotsiaalpartnerite autonoomiat ning täielikult tuleb järgida ILO konventsioone nr 87 ja nr 98. Lisaks sellele peaks Euroopa Liidu üldiste eesmärkide, eelkõige sotsiaalse edenemise ja ELi sotsiaalpoliitika ülespoole suunatud ühtlustamise järgimine olema selle oluline osa, samuti tuleb arvesse võtta põhilisi sotsiaalseid õigusi, mis tulenevad ELi põhiõiguste harta artikli 52 lõikest 1.

3.11 Majanduslike ja sotsiaalsete raskuste ja muudatuste ajal on oluline kaasata protsessidesse ning maksu- ja konsolideerimismeetmete rakendamisse ka sotsiaalvaldkonna organisatsioonid. Need annavad olulise panuse haridusse ja ennetamisse,

tööhõivesse ja sotsiaalsesse rahu, mis põhineb inimväarikuse ja ühiskondliku solidaarsuse austamisel.

4. Meetmete sotsiaalsed tagajärjed liikmesriikides

4.1 Komitee on sügavalt mures kriisi sotsiaalsete tagajärgede pärast, mis ilmnevad selgelt enamikus liikmesriikides, ning soovib kujundada strukturealseid reforme kasvu- ja tööhõivesõbralikult. Töövõtjate ja põhiliste sotsiaalsete õiguste tagamine ja edendamine avaldab positiivset mõju üldmajanduslikule tootlikkusele. Põhimõtteliselt tuleb tagada, et piisavate maksutuludega oleks kindlustatud valitsuste tegevusvõime ning et maksutestustega võideldaks jõuliselt.

4.1.1 Komitee võtab murelikult teadmiseks riikide ja piirkondade üha kasvavad erinevused. Need ähvardavad olulisel määral ühinemisprotsessi, sest esimest korda praeguses liidus väheneb majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus. Varem suurenesid sotsiaalsed ja majanduslikud erinevused vaid ajutiselt seoses uute liikmesriikide vastuvõtmisega.

4.2 Sotsiaalkaitsekomitee jõuab oma aruandes kriisi sotsiaalse mõju kohta järeldusele, et suure osa rahvastiku, eelkõige noorte, ajutiste töötajate ja siserännanute sotsiaalne olukord on rahan- dus- ja majanduskriisi tagajärjel oluliselt halvenenud ning et töötud on kõigis liikmesriikides vaesusest kõige enam ohustatud rühm⁽⁹⁾. Tagajärg on sotsiaalsed rahutused ja protestid Kreekas, Hispaanias ja paljudes teistes liikmesriikides

4.3 Ka Eurostati uusim, 2011. aasta uuring näitab, et ELi kodanikud on mures ja täheldavad vaesuse kasvu.

Suur ja üha kasvav osa eurooplastest arvab, et vaesus suureneb. Kui eurooplastelt küsiti, kas vaesus on viimasel kolmel aastal suurenenud või vähenenud, vastas 87 % kõigist küsitletutest, et vaesus on suurenenud. Seisukoht, et vaesus on viimasel kolmel aastal kasvanud, on nüüd palju levinum kui 2010. aasta sügisel. Vaid 22 % eurooplastest leiab, et vaesuse probleemiga on piisavalt tegeletud⁽¹⁰⁾.

4.4 Komitee on sügavalt mures selle pärast, et Euroopa lõheneb kriisist väljumise sotsiaalsete tagajärgede tõttu veel rohkem ning tagajärjeks on inimeste toetuse vähenemine. Ent ELil tuleb kodanike usaldus tagasi võita.

⁽⁸⁾ 4. novembri 2011. aasta kiri Jan Vincent-Rostowskile, jooksevkonto defitsiidi ja ülejäägi käsitlemine ülemäärase tasakaalustamatuse menetluses.

⁽⁹⁾ Vt sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjoni 26. novembri 2010. aasta ühine aruanne (16905/10, SOC 793, ECOFIN 786), lk 2.

⁽¹⁰⁾ Eurobaromeetri eriküsitlus 377.

4.5 Komitee on seisukohal, et teha tuleb kõik, et kokkuhoiu-meetmed ei suurendaks vaesusrisiki. Korraldada tuleb tõhus sotsiaalsete tagajärgede hindamine, mille käigus uuritakse, kuidas saavutada muutunud tingimustes eesmärk tuua järgmise kümne aasta jooksul 20 miljonit inimest vaesusest ja sotsiaalsest tõrjutusest välja, ning milliseid meetmeid on selleks vaja. Kasvava vaesuse vastand on kasvavad varad ja kasumid, mida mõnedes liikmesriikides soodustavad ebapiisavad maksu- ja eelarvestraategiad. Euroopa majanduspoliitilise juhtimise ülesehitus ja Euroopa poolaasta kasutuselevõtt ei tohi viia selleni, et vaesuse vähendamise eesmärki ei saavutata strateegia „Euroopa 2020” üldistes raamides.

5. Sotsiaalsete tagajärgede laiapõhjalise hindamise vajadus

5.1 Komitee rõhutas 2011. aastal, et horisontaalne sotsiaalklausel (ELi toimimise lepingu artikkel 9) on oluline uuendus, mis seab liidule selle poliitika rakendamisel kohustusi⁽¹¹⁾.

5.2 Komitee on seoses sellega juba osutanud asjaolule, et horisontaalset sotsiaalklauslit tuleb kohaldada ELi tasandil Euroopa Ülemkogu poolt 2010. aastal kokku lepitud strateegia „Euroopa 2020” uue sotsiaal- ja majanduspoliitilise juhtimise ulatuslikele valdkondadele ja üldisele struktuurile⁽¹²⁾. Selle hulka kuulub nii Euroopa poolaasta kui ka kuuest meetmest koosnev pakett ning laiendatud euroala pakt ja kaitsemehhanismid.

5.3 Komitee kinnitab, et kriisimeetmed ei tohi mitte mingil juhul tuua kaasa seda, et põhiõiguste hartas tagatud õigusi rikutakse. Teisalt tuleks kindlaks teha, milliseid meetmeid võetakse aasta jooksul selleks, et kindlustada põhiõiguste säilitamine⁽¹³⁾.

5.4 Sotsiaalkaitsekomitee ja Euroopa Komisjon kritiseerisid seetõttu üheskoos asjaolu, et seni on vaid vähesed riigid korraldanud sotsiaalsete tagajärgede või eelarve konsolideerimise meetmete sotsiaalse mõju hindamise⁽¹⁴⁾.

5.5 Komitee kinnitab, et majanduspoliitilise juhtimise uute eeskirjade sotsiaalsete tagajärgede hindamine on tungivalt vajalik. Euroopa Liit on kohustunud edendama sotsiaalset kaasatust ning sidunud selle mitte ainult kvantitatiivsete eesmärkidega, vaid kinnistanud aluslepingus ka kvalitatiivselt sotsiaalsete põhiõigustega. See hõlmab vahetult inimeste elukvaliteeti ning seda tuleb tagajärgede hindamisel arvesse võtta ja käsitleda nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt. Õigusaktide ettepanekute kohta on koostatud vaid üksikuid tagajärgede hindamisi, kusjuures

⁽¹¹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „ELi ühtekuuluvuse tugevdamine ja ELi sotsiaalvaldkonna koordineerimine” (CESE 1591/2011, 26.10.2011).

⁽¹²⁾ Ibid.

⁽¹³⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Põhiõiguste harta rakendamise strateegia”, ELT C 376, 22.12.2011, lk 74.

⁽¹⁴⁾ Vt joonealune märkus 9.

sotsiaalseid tagajärgi on sageli käsitletud vaid piiratud ulatuses, samuti ei võetud tulemusi tihti peale üldse arvesse⁽¹⁵⁾.

6. Euroopa vajab sotsiaalsete investeeringute pakti

6.1 Võttes arvesse pretsedenditult otsest ja kaudset sekkumist sotsiaalsetesse õigustesse, struktuuridesse ja saavutustesse, on vaja ulatuslikku kontseptsiooni, milles seotakse sotsiaalsete tagajärgede põhjalike ja sõltumatute hinnangute alusel üksteist tugevdavalt järgmised elemendid.

6.1.1 Sotsiaalpartnerite õigeaegne ja laiapõhjaline osalemine kõigis meetmetes

6.1.1.1 Kõik seni võetud ja tulevikus kavandatud meetmed peaksid rakenduma üksnes pärast sotsiaalpartnerite põhjalikku kaasamist. See tuleneb ka Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklist 152. See kehtib eeskätt ka puhtalt majanduslikeks või eelarvelisteks liigitatud kokkuhoiunõudmistele, millel aga nõrgendatakse sotsiaalvaldkonda. Sotsiaalpartnerite vajaliku osalemise näitena võib tuua ELi rakkerühma kasutamise Kreekas. Lisaks tuleb kõikidesse meetmetesse õigeaegselt ja ulatuslikult kaasata sotsiaalvaldkonna ja valitsusvälised organisatsioonid.

6.1.2 Sotsiaalsete investeeringute pakt

6.1.2.1 Komitee on põhimõtteliselt seisukohal, et sellisest kriisist, nagu valitseb Kreekas ja teistes liikmesriikides, ei pääse mitte kokkuhoiumeetmete abil, vaid sellest tuleb välja kasvada. Komitee teeb seoses majanduspoliitilise juhtimisega ettepaneku teha jätkusuutlikke investeeringuid oskuste arendamiseks, infrastruktuuri ja toodetesse ning edendada investeeringuid sotsiaal-majandusse, sotsiaalsesse ettevõtlusse⁽¹⁶⁾ ja sotsiaalteenustesse.

6.1.2.2 See tuleb ellu viia sotsiaalsete investeeringute pakti abil. Komitee ühineb seega Vandenbroucke'i, Hemerijki ja Palieri sama nõudmisega. Nende kohaselt seisneb põhiülesanne selles, et hoolitseda tuleb nii ELi tasandil kui ka liikmesriikides pikaajaliste sotsiaalsete investeeringute ja lühiajaliste eelarve konsolideerimise meetmete vastastikuse toetamise eest. Tänu strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidele on võimalik luua vastav raamistik. Selle eeldus on ELi sotsiaalsete investeeringute paketi kinnitamine majanduskasvule suunatud eelarvepoliitikas ja rahanduseeskirjades. See tähendaks seda, et uue makromajandusliku ja eelarvepoliitilise järelevalvega peaks kaasnema sotsiaalsete investeeringute pakt⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁵⁾ Euroopa vaesusvastase võrgustiku 2011. aasta hinnang.

⁽¹⁶⁾ Sotsiaalne ettevõtlus on Euroopa Sotsiaalmudeli võtmelement. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab komisjoni käivitatud poliitilist raamistikku ja tegevuskava sotsiaalse ettevõtluse edendamiseks Euroopas ning rõhutab nende täieliku rakendamise tähtsust nii ELi kui riiklikul tasandil. Vt EMSK arvamus teemal „Sotsiaalne ettevõtlus ja sotsiaalne ettevõtte” (ELT C 24, 28.1.2012, lk 1).

⁽¹⁷⁾ Vandenbroucke, Frank jt, „The EU needs a social investment pact”, OSE nr 5, 2011, lk 5.

6.1.2.3 Komitee jälgib murelikult sotsiaalseid tagajärgi, mida põhjustab kriisimeetmete raames eelkõige väikeste pensionide vähendamine. Komitee nõuab uuesti, et komisjon teeks esimese sammu ELi-ülese piisava pensioni määramiseks⁽¹⁸⁾.

6.1.3 Uute sissetulekuallikate leidmine avaliku sektori jaoks

6.1.3.1 Avaliku sektori eelarvet ei saa kasutada kõige jaoks – pankade päästmiseks ja sotsiaalkulutuste suurendamiseks, innovatsiooni investeerimiseks ja ettevõtete toetamiseks. Uute sissetulekuallikate leidmine on riikidele hädavajalik. Samal ajal tuleb tõhustada avaliku sektori kulutusi ja neid sihipärasemalt suunata. Komitee on seisukohal, et liikmesriikides tuleks tugevdada maksutulude baasi, sealhulgas kehtestades finantstehingute maksu, sulgedes maksuparadiisid, lõpetades maksude vähendamise võidujooksu ning võttes meetmed maksude kõrvalehoidmise vastu võitlemiseks. Samas tuleb palju rohkem tähelepanu pöörata investeringute kvaliteedile, kui kõik liikmesriigid kohustuvad tegema sotsiaalseid investeeringuid ning konsolideerima eelarvet majanduskasvu ja reformide abil. Peale selle oleks asjakohane maksusüsteemide üldine läbivaatamine, kusjuures arvesse tuleks võtta eri liiki tulude ja varadega seotud maksete küsimust⁽¹⁹⁾.

6.1.4 Sotsiaalne kaitsemehhanism võrdse sotsiaalse valitsemise (social governance) kaudu

6.1.4.1 Ilma sotsiaalse kaitsemehhanismita (Jean-Claude Juncker) jääb ELi poliitika ülesehitus ebatäielikuks ning pöörab Euroopa tagasisuunda. Euroopa manduks puhtalt majandus- ja eelarveliiduks, mis on kaugel sotsiaalse turumajanduse tõdemustest. Selle eest hoiatab komitee eriti.

6.1.4.2 Komitee seisab vastutustundliku riikliku tegutsemise eest nii majandus- kui ka sotsiaalvaldkonnas (*economic and social governance*). Nii tuleb lühiajaline konsolideerimine siduda palju

tugevamalt strateegia „Euroopa 2020” eesmärkidega ning saavutada arukas majanduskasv, sotsiaalne ühtekuuluvus ja sotsiaalne kaasatus.

6.1.4.3 EL peab lisaks tagama selle, et kõigi majandus- ja eelarvepoliitiliste eesmärkide osas järgitakse täielikult esmase õiguse eesmärke ja sotsiaalseid põhiõigusi, sh eelkõige kollektiivlääbirääkimiste ja streigiõigust, ning et sotsiaalsed saavutused ei halveneks.

6.1.5 Konvendi kokkukutsumine sotsiaalsele arengule suunatud kontseptsiooni väljatöötamiseks seoses eelseisvate aluslepingu muudatustega

6.1.5.1 Komitee nõuab tungivalt konvendi kokkukutsumist. Lähtuvalt praegu päevakorras olevatest ulatuslikest aluslepingu muudatustest on vajalik nii lai debatt kui ka demokraatlik legitimeerimine. Nii nagu viimasel konvendil, peavad sellel osalema nii riikide parlamendid, Euroopa Parlament, sotsiaalpartnerid kui ka Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee. Vahearuaande ja tegevuskava koostamisel tuleb tagada, et aluslepingus tehtavad muudatused sisaldavad võrdväärset sotsiaalset mõõdet ning et tulemust käsitletakse märtsis esitatavas aruandes kokkulepitud meetmete rakendamise viisi kohta.

6.1.6 Sotsiaalpartnerite kollektiivlepingute autonoomia tagamine ja edendamine

6.1.6.1 Komitee kinnitab oma seisukohta, mille kohaselt kehtivad põhiõiguste harta kohustused kõigile ELi institutsioonidele ja asutustele, mistõttu sekkumine kollektiivlääbirääkimiste autonoomiasse on täiesti lubamatu ning Euroopa Komisjon peab selle vastu kohe tegutsema. Komisjon ei tohi mitte mingil juhul anda liikmesriikidele soovitusi, mis sisaldavad põhiõiguste harta rikkumist. Vastupidi, komisjon peab tegema kõik, et põhiõigusi mitte ainult ei säilitata, vaid ka edendatakse. Kriisi näol on tegemist proovikiviga, mis näitab, kui hästi on põhiõiguste kultuur Euroopas juurdunud⁽²⁰⁾.

Brüssel, 22. veebruar 2012

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Staffan NILSSON

⁽¹⁸⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Pensionide roheline raamat”, ELT C 84, 17.3.2011, lk 38.

⁽¹⁹⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööhõive tippkohtumise tulemused” – lõige 3.4.2, ELT C 306, 16.12.2009, lk 70.

⁽²⁰⁾ Vt joonealune märkus 13.